

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazeta are de 2 ori: Mercuria și Dumineața.
Fără, cându concedu ajătorie. — Pretului:
pe 1 anu 10 fl., pe 1/3 fl. v. a. Trieri externe 12 fl.
v. a. pe unu anu sau 2/3 galbani mon. sunătorie.

Anulu XXXV.

Se presumra la postelo c. si r., si pe la
DD. correspondenti. — Pentru serie 6 cr.
Taco's timbrala a 80 cr. de fiecare pu-
blicare.

Nr. 65.

Brașovu 21/19 Augustu

1872.

MONARHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

Societatea academica romann.

Reportulu delegatiunii.

presentatu societatei academice in siediinta din
3 Augustu 1872.

5. D'in lucrarea lexicografica s'au publicatu
treiseci si cinci de colle in septe fascicule de cate
cinci colle, si a nume doue fascicule de glossarii
si cinci de dictionarii, atatea prin urmare cate se
puteau tipari cu allocatiunea prevaduta in budgetu
pentru acesta lucrare: coii de si allocatiunea bugetaria
prevede tiparirea a 40 de colle in cursulu
anului, inse d'in acea-si summa delegatiunea a
cautatu se raspunda anticipatu una parte d'in
remuneratiune acelloru D-ni colaboratori, alle caroru
lucrari nu s'au tiparitu si nu se puteau tipari in
cursulu acestui anu, dero cari, in virtutea con-
clusiului luat in sessiunea trecuta, avean dreptulu
a reclama anticipatu una parte de remuneratiune ce
li se cuvene pentru lucrarea lor. Asia dero, pen-
tru ce nu s'a inceputu, cumu se decisese, tiparirea
dictionariului d'in doue locuri, se explica prin acosta
singura impingeara a lipsei de fondu alocatu, for-
sa se mai adaugemu, cu aplicarea unei asemenea
mesure, chiaru caand am despuene de fonduri, ar
intempi in practica difficultati aproape invincibili.
Appellulu de abonamantu la dictionariu a avut
resultatu destul de satisfactoriu: listele inapoiate
penu acumu, cari facu mai numai a treia parte d'in
celle impartite, dau unu numeru de mai bene de
cinci sute de abonati, si prin urmare una summa
rotunda de 10,000 de lei de incassatu in cursulu
anului incetatu ca diumetate de pretiu alla acestoru
abonamantu, si una summa totu atatu de mare de
incassatu in cursulu anului urmatoriu cu alta
diumetate a pretiului acelloru-asi abonamantu, asi
in catu in budgetulu anului urmatoriu, la vt.
venitureru d'in vendiarea numai a dictionariului,
se va potu inscrie summa de lei 20,000. In com-
puterele anului incetatu summa de bani presu si
incassati d'in vendiarea dictionariului figurea mai
mica, edeu in cifra de lei 8,600, totusi cu multu
superiore cellei de lei 1500, ce se prevedea prin
budgetulu anului incetatu cu au se incassese
d'in vendiarea cartiloru, pre candu banii presu
d'in vendiarea altoru carti tiparite de societate abia
se ura la modesta summa de lei 275. Deo
incassarie facute d'in abonamantu la dictionariu
in cursulu anului incetatu nu se suie, cumu s'ar
astepti cineva dupo numerulu abonatiiloru, cellu
puciu la cifra de lei 10,000, cansa este ce
de una parte unu numeru de abonamantu au fostu
penu acumu numai anuntiate, for se se fia trimessu
si pretiulu abonamantului, ero pre de alta' ce la
uele abonamantu s'a scadutu pretiulu numai la
diumetate: in acestu d'in urma casu s'a affiatu
del gatiunea cu cererea baronului Ursu, presedente
alla comitetului unei circumscripctiune de scole
primarie in cerculu Fagarasiului, care a reclamatu
in favorea acelloru scole abonamantu cu un pretiu
mai scadutu: delegatiunea a credutu ce in favorea
scolloru primarie se cadea se accepte acesta cerere,
si nu se indouese ce, societatea se va unu cu dele-
gatiunea asupr'a acestui punctu: cereri de asseminea
natura s'a mai facutu, si satisfacerea loru spendura
si de la votulu societatei. — De costiunea dictiona-
riiloru se tine si cererea ce a facutu D-nu I-
spirescu de a se tipari cu speșele societatei unu
micu dictionariu de termيني special in artea typo-
grafica.

6. Nu s'a potutu inse tipari diplom'a asupr'a
careia s'a luat unu concludu in sessiunea trecuta,
pentru ce summa ceruta pentru modelulu presentatu

delegatiunei de cotra commissiunea insarcinata cu
acesta lucrare, era astu de mare, incatu nu se potea
acoperi din paragrafulu speșelloru extraordinarie;
apoi de alte paragrafe nu se potea despuene.

Cu tote aceste delegatiunea nu a lipsiutu de
a comunicati, prin anume adresa, fia-caru'a d'in
cel 28 de membrii alleși in sessiunea trecuta,
numirea sea de membru onorariu seu correspondent.
De la cei mai multi membri onorari, mai alleșu
straini, s'au primitu responsuri affirmative si plene
de multiamiri cotra societate. Asia d'in strainii
numiti membri onorari si societatei au responsu
Domnii: 1. Charles de Linas, 2. car. G. Biondelli,
3. car. B. Capellini, 4. A. Ubicini, 5. E. Egger,
6. com. F. de Lasterrie, 7. Lord Stanley, 8. Ern.
Desjardins, S. com. A. Usarow; n'au responsu
Domnii: 1. Fr. Bock, 2. Philarete Chales, 3. baron
Ad. d'Avril, 4. W. Fröhner, 5. Adrien de Long-
perrier, precumu neci Domnii F. Monlau si L. I.
Steenstrup, numiti membri onorari inco d'in
sessiunea anului 1870, candu li s'a si notificatu,
dero neci atanci nu au responsu, si credendu-se ce
pote nu au interesessu testulu romanescu alla adresei
li s'a facutu si a dou'a notificatiune si cu testu
francesu.

Dintre romanii numiti membri onorari, au
responsu cu multiamiri pentru societate Domnii:
1. C. Grotulescu, 2. P. Vasiciu; n'au responsu inse
Domnii: 1. Archiepiscopu si Metropolitu Andreiu
Siagna, 2. P. Campianu 3. G. Poliza; ero Domnii:
1. P. Campianu, 2. P. Cucuieru 3. G. Ioanide
au responsu declinandu onorea ce li s'a facutu
de societate. In fine d'in Romanii numiti membri
correspondenti, au responsu affirmative si cu mul-
tiamiri Domnii: 1. P. Vasiciu, 2. Gabr. Popu, 3.
Ioanne Moldoranu; n'au responsu Domnii: I. Ioan-
nescu, Gr. Stefanescu, C. F. Robescu, Dr. M. G.
Obdenariu.

In respectulu membriloru onorari cari nu au
datu neci unu responsu, nu e nemica de disu:
Societatea prin asseminea allegeri solve unu tributu
de respectu cuveritu mariloru illustratiuni literarie
si scientifice, si acosta-a for neci una restrictiune
sau conditiune, remanendu la delicateti'a numitulu
si raspunde sau nu cu multiamiri la votulu
societatei; nu se pote inse dice totu atatu
si despre membrii correspondenti: pentru acosta,
dupa parerea delegatiunei, cei ce li propuna la
allegerea Societatei ar cautu mai antanu se se
asocure de incassatu a acestora celloru propusi.

Veri-cum inse e necesariu unu regulamentu
care se preveda ce lucrari si in ce conditiuni se
cera de la membrii correspondenti: numai asi
s'ar potu demonstra necesitate de a imultu assemieni
membri la fia-care sessiune a Societatei.

III. Starea materiale si finantaria a Societatei
se va vede mai lamuritu d'in tabellele detaliate
allaturate pre longa acestu reportu, si a nume: liste
de cartile cumperate si donate in cursulu anului
incetatu, si tabelle de compturi, marginindu-ne aci
a observu inco urmatorielle:

1. Ministeriulu cultelloru si instructiunei a
destinatulu pentru usulu societatei doue camere in
planulu de disu alla Universitatei.

2. Pentru marirea sau cellu puciu restabilirea
subventiunei d'in partea gvernului nu s'a potutu
face nemica, ci si pentru anulu 1873 s'a trecut
si votatu modesta summa de lei 10,000.

3. Onorabilele Domnu comembru, P. Poenariu
a donatu societatei diurn'a sa de membru alla
delegatiunei in summa de lei 235 pentru mobiliariulu
bibliotelei.

4. Parentele Protosyngelu Melchisedecu Radeanu
prentu la seminarulu Scola, a facutu conosciutu
delegatiunei ce vrd a dona societatei patru sute
de galbeni No. 400 +, cu restrictiune inse de a se
bucurru, pre catu va mai traf, de folosele acestui
summe, cerendu totu-deunsadatu, ce conditiuni utili
i s'aru potea offeri de societate. Delegatiunea
a responsu ce nu i s'or potu offeri alte folose de catu

celle ce trage si dens'a d'in alte fonduri alle selle,
si cu acoste procentu i se potu responde regulatu
in doue semestre, sau resera inse de aprobarea
societatei. Parentele Protosyngelu a declarat, ce
se multiamesse si cu acoste conditiuni.

5. Intro donatiunile, cu cari s'au inarvitutu
biblioteca societatei figurea, cumu se vede d'in
listele allaturate, si doue lade cu documente, donate
de Domnu A. I. Ghica, documente cari, d'in lipsa
de votu materiale, nu s'au potutu inco cercoti,
regulu si clasificati.

6. Presedientele societatei pentru studiulu
limbeloru romane de la Montpellier a cerutu ca
societatea nostra se tramita acellei societate cate unu
esemplariu d'in tipariturale selle, promittendu ce
societatea de Montpellier nu numai va analiza si
anuntia, inrevista a sea, tipariturale nostre, ci inco
va tramite si ea societatei nostre esemplariu d'in
tote tipariturale selle.

7. D'in celle espuse si mai vertosu din com-
puterele allaturate se va vede, ce exercitiulu anului
incetatu presenta unu escedente destulu de insemnatu
si ce acestu escedente se va mari mai multu prin
incassarea d'in vendiarea cartiloru, mai vertosu si
in speciale d'in vendiarea dictionariului; cu tote
acoste, atatu acestu escedente, catu si celle alte
fontane de venitire, fiindu destinate la urmarirea
si realizarea de scopuri special, resultu, ce medicole
materiale, de cari despuene societatea, nu se
potu aplica decatu la explorarea unei parti a
campului deschisu lucrariiloru selle, pre candu alte
parti forte importanti alle acellu-asi campu cautu
se remana, cu mare dauna, in completa nelucrare:
nu vomu dice nemicu despre lipsa de medicole
pecuniarie necesarie la lucrurile sectiioniloru istorica
si scientifica; dero chiaru speșele, ce necessita
manipulara adunare societatei in sessiune generale
nu se mai potu acoperi cu subventiunea, d'in care
se accopera pene acumu. Toti membrii conosciu
deja, ca acosta strimtorare a fostu principalele
motivu, care a indemnatu pre delegatiunea a cere
cu insistenta, ca toti membrii se propere a veni
se ia parte la sedentiele sessiunii presente.

Presedente. A. T. Laurianu,

P. Poianariu,

V. A. Urechia,

Secretariu generale. J. C. Massimu.

Limba romana in statu.

(Urmare.)

(—) III. Onoratu tribunulu din Alba-Julia's,
dupa cum mai atinseram, si basca decisiunea sa
pre §-lu 13 alu Art. 44—1868, argumentandu,
cum ca dupa acestu § limba' proceselloru ordinarie
la tribunalele regie numai maghiar'a pote se fia
dupa-ce prescriptiule §-lui 9 alu citatei legi vrea
valorea loru numai pentru tribunalele jurisdictiuni-
loru, pans ce se voru organisa definitivu judeca-
toriele.

Ne ajutamu aici pucinu de citatulu articulu din
„Kalek" spre a arata catu de nefundata este opi-
niunea de susu.

Eta ce dice acelu diurnu la argumentarile tri-
bunaliului de Alba-Julia' cu privire la §-lu 9 alu
Art. 14—1868.

Este adeveratu, ce e dreptu, cum ca con-
form §-lui 13 Art. 44: limba' officiosa a tuturor
judecatoriiloru denumitu prin guvern, este eschi-
vulu ca maghiar'a; intrebamu inse pre on. tribu-
nalu, ca scie ce este de a se intielege sub expresi-
uniunea: „limba officiosa"? Expressiunea, limba officiosa,
referesceu ea ero la administratiunea interna
seu la esibite!

Deciziunea tribunalului schimosindu lucrul, atunci când voiese a aplica oficiozitatea limbii, numai la administrație, deciziuni interne și corespondență, ci și la limbă'a exhibitorilor și aparării verbale, vine în contradicție cu legea însăși. Pentru ca de ar fi acestă aplicare a legii la toate derogatoriile de statu, atunci nu ar primi simplă în alte limbi nece ministerele, nece oficiale subalterne (J. e. cele financiare etc.) fiindu și acestea derogatorii denumite de statu. Cumca acestă s'ar întimplă astfelu, nu credemu, ca on. tribunalu ar' poté-o afirma.

Dera abstragendu dela acestă, éro proces' a tribunalulu astfelu după cum se curvine județii preceptorului, atunci, cându a aplicatu la motivarea deciziunii sale §-lu 9 alu Art. 44?

Ceți'a on. tribunalu ére cu atenție acestu paragrafu și pre lenga acele'a-re cunoscentia despre §-lu 7 alu Art. XXXII—1871?

Paragraful 9 citatu de tribunalu sustiene apriatu pentru procesele portande prin advocati pracs'a de mainate, nu numai cu privire la limbă'a procesuarilor ci și a sentințelor, pana atunci, pana cându legislațiunea va decide despre organizațiunea definitivă a judecatorioru și intr'oducerea verbalității.

Intrebamu acum, efepuitu'a organizațiunea definitivă a judecatorioru? Introdusu'a verbalității, și decă s'ar fi întemplantu aceste, decă éro legislațiunea despre întrebatoriile limbiloru? Art. XXXII—1871 de lege, dege pentru organizațiunea definitivă trecerea a doi ani dela inaugurare. Trecu'a dela inaugurarea noueloru tribunale, dela 1-ma Januaria 1872, pana la 17 Apriliu cei doi ani?'

Noi inca sustemu de acord cu romanii, scriitorii art. din 'Kele', intru de a sustine, cumca §-lu 9 a Art. 44—1868, nu poté fi ne-ce decum astfelu interpretatu, după cum 'lu interpretéa on. tribunalu de Alb-Juli'a. Si acestă nu numai din motivulu, ca tribunalele nu sunt inca definitivu organizate, ci și din motivulu, ca-ci însăși legislațiunea a decisu deja asup'ră întrebatoriile limbiloru în nouele foruri judecatoriile.

Este cunoscutu, cumca pre tempulu prorogarei Art. 44—1868, foruri judecatoriile denumite de statu eran numai cele de instanțiile mai înalte, éra cele de prim'a instanția eran totu jurisdicționale.

Paragraful 13 érá destinatu numai pentru forurile judecatoriile de instanțiile mai înalte, ca-ci la acelea figuréa numai limbă'a oficiozilor, — a partiloru noi, după ce la aceste instanție partilele nu dau nece una dreptu prezentu, acolo nu se lian cu partile protocoale, nece nu li se dau resoluțiuni; ci corespondența cu partile merge totu prin jude de prim'a instanția, cumca și la aduca instanția potu se ajunga procese în alta limbă compuse, decatu în cea ungurească, spune expres §-lu 12 Art. 44—1868, unde dice 'ca procesele nu s'ar' fi portatu (vedi bene la instanția prima d. e. la tribunalulu din Alb-Juli'a) ungurecesc', în casu de lipsa se traducou la instanția mai înaltă în ungurecesc, instanția mai înaltă opoi 'si face deciziunea ungurecesc, și astfelu o tramite la judele de prim'a instanția, carele inse este datoru la cererea partei a io edă în limbă ei propria. Pre aceluasi punctu se vede, ca voiese și on. tribunalu regiu din Alb-Juli'a a se pune cu limbă'a, unde stau tribunalele de instanție mai nalte.

Legislațiunea inse a decisu altu-ter'a. Si anume: Art. IV—1869 § 6 pt. d dice expresu, cum ca dispozitiunile §-lui 13 alu Art. 44—1868, voru remainé și vor viitoru (adica și după nou'a organizațiune judecatoriile) în aplică numai la judecatoriile mai înalte!

Judece acumu ori ce laien: cum se unese deciziunea on. tribunalu dein Alb-Juli'a, cu acestă dispozitațiune a legii? Potuse ére aplică prescripțiile §-lui 9 și 13 alu Art. de lege 44—1868, la noule tribunale în sensulu deciziunii tribunalulu susaludatu?

Nu; si érași nu.

Prin cele prin noi pana acum defasurate, credemu a fi lamuritu în destula drepturile partiloru de a se folosi de limbă'a loră la nouele tribunale, — ar' mai remainé se ne damu și opiniunea asup'ră usului, pre care-lu precepe și sustiene §-lu 9 alu Art. 44—1868, pentru procesele ce sunt de a se portă prin advocati.

Despre acestă inse alta data.

Brasiovu 26 augustu 1872

Națiunea română din Transilvani'a privescu cu indignațiune la toate apucaturile sîrietii politice a antagonilor ei politici, cari prin momeli voru a o scelu din sarita, a o împinge de pre teruleni eu celu tare alu pasivității pentru dreptulu naționalu politicu, ad, pana cându ni lu voru recunoscu pe acesta, împinge pe calea cea luncésă a recunoscerii ignorațiilor nostre, și a acestui dreptu prin lepădarea de ei falpica, ceea ce urmeza de sene, după primul pasu alu intrării în die'tă din Pestă, cu care pasu deodată se recunoscu și desființarea dreptulu nostru politicu naționalu că egale; — indesiertu se ar' protesta, indesiertu s'ar' parasu die'tă, toate indesiertu, îndată ce voru fi recunoscutu prin intrare, ca totu ce s'a facutu prin ea s'a facutu cu dreptu de competența. — Hei! decă pana acum nece macaru un diurnal maghiaru nu a scoscu în publicitate senu la targu nece atata bunavolintă, ca națiunii române din Ardelu totuși a se curvine dreptu naționalu politicu, după cum l'au avut asediatu prin factorii legislației și sacționatu de monarhu pentru Ardelu: dele éro die' contra urgiteza se ne întesitese acum și fusionea Transilvaniei cu Ungari'a totu cu ignorața dreptulu politicu naționalu alu maiorității tierii acestia, și spre a sîroca la acestă catu de pucinu consensu prin intrare în die'tă și din partea romanilor, condamnă pasivității și impolpa pe activisti, dor' le voru face ei acestu serviciu, apoi indesiertu astepti apa din petra seacă!

Maiest. Sa regele apostolicu inse nu ne poté ignora dreptulu, pe care l'au sacționatu drép'tă inaltiei Sale, și după cum s'a diuse în curentulu de tronuu trecut, ca nece o fracțiune nu se va mai afla în scorta în imperiu, care se nu unese de fructele constituției, va luă acum în considerare patrieticea a midiuloei, că se nu mai fusu ignorati că pari'a politici, lipsiti de dreptulu naționalu politicu. — Romani si pasivisti si activisti totu suntu solidari intru pretensiunile de a li se recunoscu acestu dreptu în deplin'a lui mesura avuta, ceteșca 'vercine numai programulu activistiloru că materia pentru congressu și va vedé, ca națiunea română e solidară în pretensiunile sale si deversitate e numai în delicateti'a modulii de procedera la eluptarea recunoscerii loro. Rogamu dér' si foile maghiare, se nu se ostenséca a ne doloi si tangui, ca amu fi împarechiati, ca nu suntuimu; totu, afara de unii cu capu'n strait'i maghiaru, stamii la sentinel'a luptei pentru eluptarea recunoscerii acestui dreptu, care nu si se mai poté îndelungu denega, pentru amiciția internă. — Atitudinea română faciă cu antagoni'a politica e generală, e si franca, e patriotica, cine o desconsidera se ruinează și pe sene deodată.

— Acum se defasiera lucruri serioșe.

'Pester LL.' se redica incretindu fruntea oficioșă catra Serbi'a și catra serbiu ungureșci, cari lasă parte la serbaria sîriiei pe tronuu a princ. Milănu în Belgradu încusanduu pe acestia, ca au primitu pe pr. Milănu în gradin'a palatulu cu strigatulu: 'se trăiesca regale serbilorui!' si dicanduu ca nu e de creditu, ca s'ar' fi adusu omigiuu acestu venditoriu de patriă, deca serbiu acestia n'ar' fi fostu soacri, ca urarea le va fi bine si cu gratia primită. Demonstratiunile totu crescuro, sub festivitate asiă: la decorarea orașulu s'a aplicatu mariera serbiei vechia și a celei viitorie, pe noua porta de triumfu se cetea inscripțiunea: 'Marginele tale se satiesca, acesta o dorescu toti serbiu din toate tieriele' și atea s'a aplicatu în serviciulu ideei de o serbiă

mare; una tablou lithografatu și impartitu reprezentu pe Milănu redicanduu drapta la juramentu, și încinguratu de serbi armati și animati tiene o fasiuratură de chiară în mână stanga cu inscrierea: 'Booni', Erzegovina, si vechi'a Serbia trebu se fia ale mele'. În fine se redicaro toate insultate, 'setose de rebellu' si érași se virira serbiu și Ungaria spre a comenta aceste toate rebelle și una verișoru din Beiciberen și altulu din Pancsova se plangua cu amar, ca în Ungaria se apasa ei si toti serbiu și de exemplu adusera (disolverea congressulu).

Vorb'a lui 'Pester LL.' mîroșă a pulbere, că cum amu fi în ajunulu declarării de rebellu.

Vremu se scinu, dice 'Pester LL.' deca aventurarii din Belgrad afa spriginu, deca nu li se dice, ca se joacă un jocu fatalu. Si după toate vremu, ca barbarii nostri de statu se decida. În Belgradu se se ié pe sema meni, ca ce lungă poterea mare européna Austro-Ungaria, pentru micuță stată Serbiă, a joacă rol'a unei Serbiie mare, însemnéa ruin'a secură; si decă ar' fi se se facea vro atracțiune intru Ungari'a și Serbi'a, precum dorescu marii Serbi, asta se poté întemplantu numai pe contulu Serbiei, care atunci nevrednu si totu cade în sîinulu Austro-Ungariei. Asta se si o însemne cêi din Belgrad, pana a nu se lasă împinși în politica aventorosi, si astfelu de hăuje trebu se se desaprôbe de catra barbatii de statu, cari contéza la acestu titlu scl. Asia verbesce oficioșulu 'Pester LL.' — Deca vomu trece de aci la caus'a orientale, în care poporele suntu acum mature spre a-si asigura independenti'a singure, foră amestecu, totu luă, ca Austro-Ungaria pentru perdelite avutu nu poté se nu ie parte la caus'a orientale spre a se reinmari, apoi dienu, nu e departe ajunulu de a se sulfa în trembiti'a rebelloiui, cu care sulfa si 'Pester LL.'; — cu tôte, ca nu se se, ce se va decide în Berlinu asup'ră causii acesteia.

Cam opropos la caus'a orientale, referentulu austriaciu în cauzele orientali cons. br. Depont inca merge cu Maiest. Sa la Berlinu, semnu, ca trianșanti voru avé a se tocmii în regularea sece imparțial'a causii orientali, unde s'ar' cere se se cante tocmă si consensulu romanilor, deca e se se reguleze fora varsare de sango.

— Exercitiile militii Ungariei cu armesi mitraliese se tienu meru petandionea. La Sangioșu secuiu se concentra un'a brigada de honvodi cu mitraliese si cavaleria, că în stare de rebellu preste 3000, unde siefulu comandantuu Graf va tiene evoluțiunile de probă. În Sabiu așemene e tabara, armat'a c. r., unde arhiducele Wilhelmu inspecțiunea artileriei a unde merge la Muresiu Osiorhieu spre așemene scopu. Ungari'e e de dreptu armézi și exercéza meru si fora respiriu, că cum s'ar' afa în ajunulu unui rebellu. Dér' tota Europ'a face plus minus așemene. De fiori de cuca se scie, ca nu.

Die'tă Crovizi s'a amanatu pana în 3 Novemb, de vreme ce începe die'tă din Pestă si în 16 sept. sesiunea delegatiunilor în Viena, cari estimpu voru avé a cuteză multe.

Starea cea mîșera a unor comunu în tier'a etc.

(Urmaré)

f) Esecutiunile.

Nice unu solu de bani fia contribuțiune fia aruncuri comunali, fia amende, ele nu se poté încasata fora esecutiunilor violente. Caus'a este seracii completa. Vite nu sunt, bucate nu ajungu. —

Plangi de mila, cându vedi, cum se rapesc omulii seracu farin'a cu saculu, carnea afumata din podu, securea dela lemne, lantulu si rôt'a dela caru, perilele din patu si vestimintele de serbatori.

Femea si copii plangu intindendu manele catra acesti sbiri nemilostivi; éra barbatulu suposu de durere cu ochii plini de lacrimi privescu, cum i-se trasportă obiectele comparate cu munca onestă în podulu judelui.

Acosta magasia se deschide in timpul licitarii. Lipsa de bani aduce lipsa de comparatori.

Obiectele zalogite se vându adesea cu a cincea parte din pretul!

B. Clica și speculațiunile ei.

Prezum ideile mari, frumoase -și au reprezentanții în omeni probe și onesti, totu asemenea coruptiunea și coruptibilitatea -și are esecutoriul și în omeni misiei și blastemati. Mai în fiecare comuna se află cati-va omeni, efluxu alu demoralisării, legați între sena prin spurcatele interese ale castigului. Inventioși că draculu, stocru și sugu sangele Romanului că vampirii prin machinatii și intrigi infernalu, de care-ti sta mintea în locu.

Incep prin a smoni pe omu prin beuturi și prin ai facilita modulu de risipa cu bani imprumutați, pana ce datorii a numinale se urca la suma insolubilă. Vitele și realitate omului se iau și elu cu copii în apate parasescse comună că se amble vagabundandu în lumea largă, fora a -și mai vedă vatră, unde a crescutu, nice loculu cu osemintele parentilor.

Alta data îi implica în procese nedrepte. Se promite ajutoriu și îi parasescu în calea diumeitate. Se dau bani de care au trebuința că litiganti, pentru că înainte terminării procesului se-ducă la sapa de lemn.

Nu este procesu în comuna, din care se nu profile cato de pucina. Se unescu cu o partita, alte ori cu amendoua, dupa cum au prospecte de castigu. Combata din toate poterile implicatiunea și prin machinarii și intrige de totu solu aducen incuratori, din cari litiganti esu futuri.

Se unescu cu tutorii care pupillioru facu acte false și le rapescu averea. Candu justitiu prin multe silintie ajunge se constate adevverulu, de cele mai multe ori n'are ce esecuta, fiindu ca clic'a au esplotatu totu dela tuturi.

Stocru testamentu dela omeni ticalosi, betivi, smintiti, etc. prin care adevveratii eredi sunt scosi din averea parintiesca.

În scurtu plag'a cea mai infortoria asupra comunelor mai pre totu loculu este acosta clica. Inmultirea proceselor merge progresandu și proporti'a a ajunsu deja ca 1: 5.

Erveii nu facu mai pucina stricatiune ci mai multa, der' de ei nu mai vorbescu mai multa, din simpla cauza, ca despre apucaturile loru s'a vorbitu mai de multe ori și cu destule probe și se va mai vorbi.

Proprietarii si arendasii inca nu negligeza a pescu în turbure si a se folosi de starea misera a omului.

Că se nu me intindu prea multu trecu cu la carea preste patele, prin care angagadu în timpul lipsel braciele romanului pentru unu ann intregu și altele de asemenea natura, si amintescu numai, ca globoescu de via' scapata în mosti' loru dela 1—5 fl. v. a. și pagub' facuta remane neplatita.

Furturi.

În timpurile furci erau bande de hoti organizate cu capitanii că Jianulu, Codruncul, Pintea etc. pe care poporul seracu i-au redicatu în numerulu eroiloru, ca-ci unde vedeau seraculu -și ascundeau baltagulu si-i da de chielu. Astadi în aceste timpuri trise demoralisarea a creatu fintie misero, care fara ferulu de pe rote, zechia, secures etc. pentru că se le duca la erveu pre rachin.

Hoti'a nu mai e meseria, ci meliculu de a-si castiga spurca'i de ameti'a a rachiuilui, prin care se mai uite celu pucina cate-va momente creatiunile, ce-lu apasa.

Resumat.

Din cele premise jafulu, ce cade asupra omului seracu în terminii de midilecu, este urmatorulu:

Pe langa repartitiunea aruncuriloru comunali platescu mai multu . . . fl. 5.—

Pe langa pedepesle, ce are se le platesca în conformitate cu legea pentru prevaricatiuni și abateri . . . fl. 5.—

Usuri și încarcaru nedrepte asupra contributiunei fl. 2.—

Pe langa repartitiunea proportionala ce s'au cuveni pentru cumpararea tauriloru, armariloru și alte lucrurii comunali fl. 1.—

Dauze facute prin vendierea zalogeloru fl. 5.—

Peste taxele legale platescu notarului mai multu fl. 1.—

Perderi în procesele cauzate senu incurate de clici fl. 5.—

Beliturile proprietariloru pentru prevaricari de campu și padure . . . fl. 5.—

Fraude la ovreru pentru beuturu fl. 5.—

Furturi mici fl. 2.—

Esecutoriul iau preste competitiua . . 50 cr.
Suma fl. 32,50 (c.)

v. a. pe anu.

Armele de aparare a le poporului.

Că se putemu esplita imposibilitate, în care jace, este bine se nu vedemu cu 20 ani în urma. Poporulu abia scapatu de timpurile ingenuchiarii de timpulu anterevolutionarulu, candu via'ta' era mai multu patriarcalu, cadu sub jugulu absolutismulu. Sistem' laudatu de multu din unele puncte de vedere, inse desastroasa din punctulu de vedere alu moralitatii. Poporulu ingenuchiatu deodatu sub povar' unoru greutati abia suportabile, implicatu în diferite cestinii de controversa cu proprietarii, esputi unoru jafuri, de care n'arvesse nici ideea au facutu resistintie legale și plangeri, care toate s'au spartu în capulu lui. Tacsutu de insubordinatiune era silitu se-si inchidia gur'a și se planga. Ajungendu cutitulu la esu a usatu de ultimulu dreptu mare alu omenimei, a opusu forti'a la fortiu. Declaratu de rebelu a fostu pusu în stare de asiediu. Au platiu resistintia cu aresturi multe și tratari brutale; er' speselu cu mic'a avere, de carea dispuneau ?).

Patim' îi a inretiatu minte și sian formulatu tes'a.

„Da cui ce'ti cere pana vei ave și nu mai intreb'a. Seracitii s'au umilitu și demoralisatu. S'a schimbatu sistem', inse omenii au ramasu. Starea miseriei a mersu crescundu. Candu s'au radicatu cate o voce încontra judelei, notarului senu szcolabarului, Romanulu au fostu scosu a fora în modu brutalu și de multe ori amenintatu senu chiaru pedepsitu. Amaritu satisfactiune.

Desperatu se întorce a casa cu anim'a franta și impartasiesce tristele rezultate familii și veciniloru.

Aici află sufletele nobile, care compatimindu cu dinsulu, facu dorerea suportabile. Convinsi, ca pana la Dumnezeu te despoia santii, eschiamu consolandule! Acosta e sörtea seracului se dè cato pôte fora a se plange. Cu toate acestea suntu unii, cari nu se temu si ar' potè infronta toate greutatile; der' hotiile si jafurile se facu cu trait'a. Acostu motivu îi face dispuși ai lasa pe hotii și jafutori mai bine în plati'a lui Dumnezeu, decatu se-si pèrda tempu amblandu pe la judecati și facundu spese, care potu se 'tu liena mai multu decatu capitalulu în cestinele. Resitulul e totdeuna' dubiu, pentruca incusatulu sacrificiu totu numai se nu fia doreditu. Elu are la dispoziția mii de midilice de scapare. Eia der' justificata și a trei'a arma a Romanului. Le va plati Dumnezeu. — Dèca nu urmèdia si dile de letarghia este mai de multe ori de vina crud'a seraciu.

(Va urmă.)

Passivitatea în districtulu Fagarasiulu.

Candu în adunarea reprezentantiloru comunali si a inteligentii (7) districtului, ce avu locu la 28 Iuliu în bisereca gr. cr. din Fagarasiu si despre care s'a amintitu și în jurnalulu acesta, advocatulu Pascuriu facu atenta inteligentii si poporulu, ca nu voru potè aduce la valere concluziunu passivitatii, atunci passivistii cei mari strigan, ca ei ièu aspra-si a face, că celu pucina, afora de ôrosativa hoeri betivi, nici unu romanu, der' cu deosebire inteligentii, nu voru merge la urna, si ca ei -si voru pune toate poterile, că passivitatea se se observe strictu.

Enthusiasmulu era la unii atatu de mare, de si ne naturale, încatu unii neesperu i venea pe unu momentu a crede, ca dieu omenii acestia voru si faceu, si acosta cu atata mai multu, cu castu, ca chiaru si amploiatii administrativi romani, erau la parere cu sufletu și trupu pentru passivitatea.

Pledau și votau acesti amploiatii, ôre din principiu senu din alte interese marsiave pentru passivitate! Esu am aplicatu a crede acosta din urnu din motivu, ca

a) Cu 2—3 luni înainte acesti amploiatii erau cu totul de principiu activitatii, ei în adonariu loru adoptasera acestu principiu, și au iastu parte activa la conferinti'a din Sibiu, valandă că transmisii districtulu pentru activitate,

b) ca astadi ar' lucră pentru a se aduce la valere passivitatea, ceoșu nu facu, din contra lucră pe sub acensu și pe facia a se alege deputatu la diet'a din Pest'a si inca deputatu de nationalitate maghiara, contu de vita, carele pôrta cele mai crancene procese urbariale în contra romaniloru că se-i espropriede.

Diu Stanciu cunoscutu pana acum'a de mare passivistu, a amblatu în dilele treente, d'u pa concluziunu de passivitate, din sate în satu, cortesidul pentru contele Teleki (7) si cu deosebire prin satele granitarii, si inca cu asia succesu, incatu, cum am intielesu, partea cea mai mare a granitariu, e castigata pentru Teleki. Acostu partisanu alu lui Teleki, convertatu peste noapte în activistu, 'si face treb'a sa publice si în fact'a Dloru amploiatii declarati de passivisti, ba chiaru cu consimtiementulu loru. (7)

Eta ce credu eu de Diu Stanciu, pe carele de altmintrelea 'lu stimeadu pentru ca 'lu cunoscu de romanu bunu! Eu eredu ca densulu, vedindu miseri'a nationale si neintielegerea partideloru în natine, vedendu apoi, ca omenii districtulu nu sunt sinceri nu sunt harnici (7) de a face nici activitate nici passivitate că romani, a cugelatu ca, pentru causele particulare ale districtului, se si ale unu barbatu, carele se le amble în treaba, cum li a amblatu Nasadeniloru deputatiu loru. Dèca grafulu ce si 'la alesu, e omulu de speranti'a ce si o facu granitieriu nu sciu. (Vai de omu! Red.)

Alata sciu Die Redactoru, ca dèca unu activistu pronunțiatu ar' fi amblatu, lucrandu pentru de a face poporulu se îe parte la alegere, cum ambla Diu Stanciu că passivistu, ar' fi zberiatu de o 100 de ori tradare nationale, corumpere guvernamentală, vilitate etc. Cum de taceti cu totii Dloru passivisti din Fagarasiu la pasurile Diu Stanciu si Droștra Dloru amploiatii passivisti, de ce ve faceti a nulu vedè? Eata Dloru ce insemneada a face politica cu anim'a si nu cu capulu, eata, cumu se desgoleșcu slabituniu, eata cum ve parasescse poporulu si ve da votu de blamu! Eata ca passivitatea nu e esecutavera în districtulu Fagarasiulu, unde sunteti voi passivisti Domni! *) eata ca cuvintele activistulu Pascuriu se implinescu!

Basn'a 4 Augustu 1872.

De multu nu am cètitu nemicu din Blasiu dela metropoliu. Io am fostu acolo în dilele trecute, ca acumu cu calea fierata e usioru a calatori.

*) Activitii pentru Pest'a? nu potu fi decatu maghiaroni, pôte ca unii fora a sci, ce futu. Rod.

1) Se pretovesce de unu dorobantulu ce a incasatu dupa listele de lenivire pentru fondulu școlii cele 50 cr. si pentru perso'n'a lui cate 60 de erul. de copulu.

2) Vedi d. e. actele procesului din Cucuiatu'a din anul 1857.

